

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายในการวิจัยเรื่อง " ปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสม " เพื่อต้องการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรสังคมศึกษาของโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ วัตถุประสงค์ของหมวดวิชาสังคมศึกษา สภาพการเรียนการสอน ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อครูและนักเรียน ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลการวิจัย มาเป็นข้อเท็จจริง และเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรแบบเรียน และการเรียนการสอนสังคมศึกษาของโรงเรียนในโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ เพื่อให้โครงการดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ตามความมุ่งหมายที่วางไว้ อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่โรงเรียนในโครงการได้ดียิ่งขึ้นด้วย

ผู้วิจัยกำหนดโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย ๔ แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนในโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ ปีที่ ๑ และปีที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐ และ พ.ศ. ๒๕๑๑) เพราะโรงเรียนในโครงการปีที่ ๑ และโครงการปีที่ ๒ ได้ใช้หลักสูตรมัธยมแบบประสมสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทุกระดับชั้นแล้ว ใช้ประชากรเป็นครู ๒๐ คน นักเรียน ๒๒๐ คน ผู้วิจัยพยายามดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงให้มากที่สุด ทั้งในการสร้างแบบสอบถามและการเก็บข้อมูล โดยเดินทางไปแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อจะได้สังเกตสภาพสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่เรียน และยังมีโอกาสได้พบปะสัมภาษณ์ครูและนักเรียนด้วย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยไม่อาจดำเนินการตามความมุ่งหมายดังกล่าวได้ทุกประการ เนื่องจากมีเวลาจำกัด และเกิดอุปสรรคขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากในการคมนาคม และโรงเรียนอุดรพิทยานุกูลต้องปิดเรียนถึง ๒ ครั้ง นอกจากนี้โรงเรียนสามเสนวิทยาลัยยังอยู่ในระหว่างที่นิสิตฝึกสอนจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการฝึกสอนวิชาต่าง ๆ รวมทั้งหมวดวิชาสังคมศึกษาคด้วย จึงจำเป็นต้องตัดการวิจัยนักเรียนของโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย เพราะครูสังคมศึกษาของโรงเรียนยังมีได้ทำการสอนเลย ผู้วิจัยมีอาจเดินทางไปเก็บข้อมูลจาก

โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ไค่ควยคนเอง ไค่ไค่ขอใ้ทางโรงเรียน
ส่งแบบสอบถามคืนมาทางไปรษณีย์

ค่าตอบที่ไค่นำมาวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 360 ชุด เป็นแบบสอบถามของครู 60 ชุด
และของนักเรียน 260 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลไค่ไค่ระเบียบวิธีทางสถิติ ดังนี้

1. หาความถี่ของข้อมูลแต่ละรายการ แล้วนำมาหาการอยละ
2. หาค่าเฉลี่ยของค่าตอบจากข้อมูลแบบประมาณค่า
3. วิเคราะห์หวั้ตฤประสงค์ในการสอนหมวดวิชาสังคมศึกษา โดยการตั้งสมมุติฐาน

และตรวจสอบสมมุติฐานที่วางไว้จากสูตร $Z = \frac{\bar{X} - M}{S.D.}$

ผลการวิจัย สรุปไค่ดังนี้ ไค่

ครูสังคมศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐาน

ประชากรที่เป็นครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ 1 มีจำนวน
60 คน เป็นชาย 17 คน หญิง 43 คน มีอายุเฉลี่ย 29.85 ปี มีประสบการณ์ในการ
สอนเฉลี่ย 7.23 ปี ครูส่วนใหญ่ไค่ไค่รอยละ 80 มีวุฒิปริญญาตรี มีชั่วโมงสอนเฉลี่ยทุกวิชา
18.1 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ มีชั่วโมงที่สอนวิชาในหมวดสังคมศึกษาเฉลี่ย 17.05 ชั่วโมง
ต่อ 1 สัปดาห์

ครูส่วนใหญ่ไค่ไค่มีภูมิลำเนาเคิมอยู่ในภาคเคียวกับโรงเรียนที่ทำการสอน และ
เป็นครูใหม่ที่ยังมีประสบการณ์ในการสอนน้อย นอกจากนี้ครูสังคมศึกษาที่เลือกเรียนวิชาสังคม
ศึกษาเป็นวิชาเอก ในระหว่างศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูมีจำนวนเพียงรอยละ 30.00 ฉะนั้น
โครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ 1 ซึ่งให้ครูสังคมศึกษาแต่ละคนสอน
ครบทุกวิชาในหมวดสังคมศึกษา จึงก่อให้เกิดปัญหาในการสอนแก่ครูสังคมศึกษาอย่างมาก
สำหรับความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับโครงการมัธยมแบบประสมในปัจจุบันนี้ ครูส่วนใหญ่
ไค่ไค่รอยละ 46.67 ยังมีความสงสัย ของใจในวิธีการจัดการศึกษาหลักสูตร และการวัดผล
ของโรงเรียนมัธยมแบบประสมอยู่

สำหรับอาคารสถานที่ที่ใช้ในการสอนสังคมศึกษานั้น ส่วนใหญ่มีทั้งห้องสังคมศึกษา และห้องสมุดสำหรับนักเรียน แต่ประสิทธิภาพยังไม่สมบูรณ์นัก กล่าวคือครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๕๕.๐๐ มีความคิดเห็นว่า นักเรียนสามารถค้นคว้าหนังสือในห้องสมุดประกอบการเรียนสังคมศึกษาได้ในบางบทเรียน นอกจากนี้โรงเรียน ๔ แห่ง มีห้องสมุดสำหรับครู แต่ครูส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๕๑.๔๓ แสดงความคิดเห็นว่า ห้องสมุดสำหรับครูสังคมศึกษามีหนังสืออ่านประกอบบ้าง และมีหนังสือแบบเรียนบางเล่ม และครูเองยังใช้ห้องสมุดให้เป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอนสังคมศึกษาน้อยกว่าที่ควร

๒. วัตถุประสงค์ของการสอนสังคมศึกษา

ผู้วิจัยได้แบ่งแยกวัตถุประสงค์ของการสอนออกเป็น ๕ หมวด คือ วัตถุประสงค์ของการสอนสังคมศึกษา วัตถุประสงค์ของการวิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และ ศิลปกรรม โดยตั้งสมมุติฐานไว้ว่า ครูสังคมศึกษาจะบรรลุวัตถุประสงค์แต่ละข้อทุกบทเรียนที่ทำการสอน ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูสังคมศึกษาได้ทำการสอนและได้ประเมินผลบรรลุวัตถุประสงค์ทุกข้อในทุกบทเรียนของวิชาที่สอน ยกเว้นวัตถุประสงค์ของโรงเรียนมัธยมแบบประสมในข้อที่ว่า เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้รู้จักใช้วิจารณญาณของตนเองนั้น ครูไม่อาจทำการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ทุกบทเรียน

๓. หลักสูตร ประมวลการสอน และหนังสือแบบเรียน

ก. วิชาหน้าที่พลเมือง ประสบปัญหา คือ

- เนื้อหาวิชาในหลักสูตรง่ายและแคบเกินไป
- เนื้อหาวิชาในหลักสูตรไม่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย
- ไม่อาจจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรได้
- ขาดหนังสือประกอบเนื้อหาในบางตอน
- สำหรับวิชาหน้าที่พลเมืองชั้น ม.ศ. ๓ ครูขาดประสบการณ์และความเข้าใจเนื้อหามาก่อน
- ขาดประมวลการสอนทุกระดับชั้น

ข. วิชาศีลธรรม ประสพปัญหา คือ

- เนื้อหาวิชาในหลักสูตรซ้ำซากทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย
- ไม่อาจจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรได้
- ครูขาดประสบการณ์และความเข้าใจเนื้อหามาก่อน
- ขาดหนังสือประกอบเนื้อหาในบางตอน
- ขาดประมวลการสอนทุกระดับชั้น

ค. วิชาภูมิศาสตร์บังคับ ประสพปัญหา คือ

- เนื้อหาและเวลาเรียนมีน้อยเกินไป ควรเพิ่มเติม
- การเรียงลำดับเนื้อหาไม่เป็นระบบระเบียบ
- เนื้อหาในแบบเรียนมีหลากหลายตอน
- แบบเรียนยังขาดภาพ แผนที่ประกอบเนื้อหาที่สำคัญ
- ขาดหนังสือประกอบเนื้อหาบางตอน
- แบบเรียนขาดหนังสืออุเทศก์แจ่มไว้

ง. วิชาประวัติศาสตร์บังคับ ประสพปัญหา คือ

- ชั้น ม.ศ. ๑ และชั้น ม.ศ. ๓ เนื้อหาในแบบเรียนละเอียดเกินไป และเนื้อหาไกลจากตัวเด็กมาก
- ชั้น ม.ศ. ๒ เนื้อหาในหลักสูตรและแบบเรียนง่ายเกินไป
- เวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีน้อยเกินไป
- เนื้อหาในแบบเรียนทุกระดับชั้นย่อจนยากแก่การตีความหมาย
- แบบเรียนขาดภาพ แผนที่ประกอบเนื้อหาที่สำคัญ
- ขาดหนังสือประกอบเนื้อหาบางตอน
- แบบเรียนขาดหนังสืออุเทศก์แจ่มไว้
- ขาดประมวลการสอนประกอบการสอนทุกระดับชั้น

จ. วิชาเลือกภูมิศาสตร์ (ภูมิศาสตร์ ๒๑, ๒๒, ๓๑, ๓๒) ประสบบัญหาคือ

- เนื้อหาในหลักสูตรไม่สัมพันธ์กับท้องถิ่นที่ทำการสอน
- ไม่อาจจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรได้
- แบบเรียนขาดภาพ แผนภูมิ แผนที่ประกอบเนื้อหาที่สำคัญ
- ภาพ แผนที่ แผนภูมิ ในแบบเรียนไม่ถูกต้องสมบูรณ์นัก
- การจัดลำดับเนื้อหาไม่เป็นระบบระเบียบ
- เนื้อหายากเกินไปสำหรับนักเรียน
- ครูขาดประสบการณ์ความเข้าใจเนื้อหามาก่อน
- ขาดหนังสือประกอบเนื้อหาบางตอน
- แบบเรียนขาดหนังสืออุเทศก์แจ่มไว้
- ขาดประมวลการสอนประกอบการสอน

ฉ. วิชาเลือกประวัติศาสตร์ (ประวัติศาสตร์ ๒๑, ๒๒, ๓๑ และ ๓๒) ประสบบัญหาคือ

- เนื้อหาในหลักสูตรกว้างเกินไป
- เนื้อหาไม่สนองต่อความสนใจของนักเรียน
- ครูไม่รู้จักผู้เขียนหนังสือแบบเรียน
- ครูขาดประสบการณ์ความเข้าใจเนื้อหามาก่อน
- เนื้อหาบางเรื่องมีน้อย ควรเพิ่มเติม
- เนื้อหาง่ายเกินไปสำหรับนักเรียน
- แบบเรียนขาดภาพ แผนภูมิ แผนที่ประกอบเนื้อหาที่สำคัญ
- ขาดแบบเรียนประกอบเนื้อหาบางตอน
- ขาดประมวลการสอน ประกอบการสอน

๔. อุปกรณ์การสอน กิจกรรม และการวัดผลการศึกษา

อุปกรณ์การสอน

อุปกรณ์การสอนสังคมศึกษาที่ครูใช้ทุกชั่วโมงที่สอน คือ แผนที่ อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้นาน ๆ ครั้งได้แก่หนังสือและเอกสาร รูปภาพ และลูกโลก อุปกรณ์การสอนที่ครูไม่เคยใช้เลยได้แก่ ภาพยนต์ สไลด์ फिल्मสตริป เครื่องบันทึกเสียงและแผ่นเสียง หุ่นจำลอง และเครื่องมือทดลอง ซึ่งแสดงว่าครูยังใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนสังคมศึกษาน้อย

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนที่ครูสังคมศึกษาประสบมาก ได้แก่ปัญหาอุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่พอเพียง ส่วนอุปกรณ์การสอนที่มีอยู่ก็ขาดอาคารสถานที่ในการเก็บอุปกรณ์ นอกจากนี้ ครูยังประสบปัญหาไม่อาจจัดหาอุปกรณ์ของจริงจากท้องถิ่นมาประกอบการสอน

กิจกรรม

กิจกรรมประกอบการสอนสังคมศึกษาที่ครูจัดทุกชั่วโมงที่ทำการสอน ได้แก่การบรรยายเนื้อหาตามหลักสูตรและแบบเรียน กิจกรรมที่ครูจัดทุกบทเรียนได้แก่การให้นักเรียนเขียนรายงานและทำสมุดภาพ กิจกรรมที่ครูจัดนาน ๆ ครั้ง ได้แก่การให้นักเรียนค้นคว้ารายงานในชั้น การอภิปรายปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน การสอนข่าวประจำวันประกอบบทเรียน กิจกรรมที่ครูไม่เคยจัดเลย ได้แก่การโต้วาทีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน การแสดงละครที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน การจัดนิทรรศการประกอบบทเรียน การเชิญวิทยากรมาบรรยายวิชาการ และการจัดทัศนศึกษาประกอบบทเรียน

กิจกรรมประกอบการสอนที่ครูต้องการจัดอย่างยิ่ง แต่มีอุปสรรคที่ทำให้ไม่อาจจัดได้ ได้แก่การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การจัดทัศนศึกษา การให้นักเรียนค้นคว้ารายงานในชั้นเรียน สำหรับปัญหาในการจัดกิจกรรมประกอบการสอนของครูสังคมศึกษา ได้แก่เวลาเรียนน้อยเกินกว่าที่จะจัดกิจกรรมได้ การขาดงบประมาณในการใช้จ่ายเพื่อจัดกิจกรรม การขาดอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรม

การวัดผล

วิธีการวัดผลการสอนสังคมศึกษาที่ครูใช้มากที่สุด ได้แก่การใช้ข้อทดสอบที่สร้างขึ้นเป็นระยะ ๆ และการสังเกตการทำกิจกรรมของนักเรียน สำหรับวัตถุประสงค์ในการวัดผลนั้น ครูส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน และเพื่อเก็บคะแนนตามระเบียบของโรงเรียน

สำหรับปัญหาในการวัดผลการสอนสังคมศึกษานั้น ครูส่วนใหญ่ประสบปัญหาไม่สามารถวัดผลการสอนได้ทุกด้านตามความมุ่งหมายของการสอนสังคมศึกษา และไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบจะวัดผลได้ถูกต้องหรือไม่

๕. วิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษา

วิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษา ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา ๒๑, ๒๒, ๓๑ และ ๓๒ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการสอนเพื่อส่งเสริมความรู้ของนักเรียนให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อ และเพื่อให้นักเรียนนำวิชาการที่ศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้ แต่ครูต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาของวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษา คือ ครูเคยศึกษาเนื้อหาบางอย่างแต่ยังไม่ค่อยเข้าใจ และไม่มีประสบการณ์เพียงพอ และครูจำนวนรองลงมาไม่เคยศึกษาเนื้อหามาก่อน ต้องค้นคว้าภายหลัง

สำหรับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษา ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เนื้อหามีมากและยากเกินไปสำหรับนักเรียน แต่อย่างไรก็ตาม ครูยังคิดเห็นว่าเนื้อหาในหลักสูตร เป็นประโยชน์สำหรับนักเรียนในการศึกษาต่อในอนาคต

ปัญหาส่วนใหญ่ของวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษาที่ครูประสบ คือปัญหาด้านการจัดหนังสือแบบเรียนและหนังสืออุเทศประกอบการสอน ซึ่งมีครูจำนวนถึงร้อยละ ๕๐.๐๐ ที่ประสบปัญหานี้ รองลงมาคือ การจัดอุปกรณ์การสอนและปัญหาความไม่เหมาะสมของเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดไว้

๖. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูสังคศึกษา

ก. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรสังคศึกษาของโรงเรียนมัธยมแบบประสม

ครูสังคศึกษามีความคิดเห็นว่า หลักสูตรสังคศึกษายังไม่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ของวิชาในหมวดสังคศึกษาอย่างแน่ชัด ทำให้ครูไม่สามารถจะทำการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนตรงกันได้ ฉะนั้น จึงขอเสนอแนะให้ใ้ค้วางจุดมุ่งหมายของวิชาในหมวดสังคศึกษาอย่างกระจ่างชัด และกำหนดขอบเขตของเนื้อหาวิชาในหลักสูตรสังคศึกษาอย่างแน่นอน

สำหรับการจัดเรียงลำดับของเนื้อหาในแต่ละวิชาของหลักสูตรสังคศึกษานั้น ครูสังคศึกษามีความคิดเห็นว่า การจัดเรียงลำดับของเนื้อหาในวิชาศีลธรรม วิชาเลือกภูมิศาสตร์ วิชาเลือกประวัติศาสตร์ ในเรื่องเกี่ยวกับลัทธิการเมือง ปัญหาการปกครองประเทศและวัฒนธรรมตะวันตกนั้นมีความเหมาะสมแล้ว แต่ครูสังคศึกษายังไม่แน่ใจว่า การจัดเรียงเนื้อหาวิชาหน้าที่พลเมือง วิชาภูมิศาสตร์บังคับ และวิชาประวัติศาสตร์บังคับนั้น จะมีความเหมาะสมหรือไม่

เกี่ยวกับการจัดคาบเวลาเรียนตามหลักสูตรสังคศึกษานั้น ครูสังคศึกษาไม่แน่ใจว่า การจัดคาบเวลาเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวิชาศีลธรรม จะเหมาะสมหรือไม่ และครูสังคศึกษาไม่เห็นด้วยที่หลักสูตรกำหนดให้วิชาหน้าที่พลเมืองมีเวลาเรียน ๓๐ คาบตลอดปี

ข. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน

ครูสังคศึกษา มีความเห็นว่าแบบเรียนที่จัดขึ้นสำหรับโรงเรียนมัธยมแบบประสมนั้น ยังมีคุณภาพและปริมาณไม่เพียงพอ และได้ให้ข้อเสนอแนะว่า โครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ ควรจัดหนังสือแบบเรียนเพิ่มเติมในโรงเรียน ควรแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาของหนังสือแบบเรียนใหม่ ควรแนะนำหนังสืออ่านประกอบแต่ละวิชา และควรปรับปรุงรูปเล่มของหนังสือแบบเรียน

ค. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน

ครูสังคศึกษามีความคิดเห็นว่า อุปกรณ์การสอนสังคศึกษาในโรงเรียนที่ทำการสอน

ยังขาดแคลนมาก ควรจัดหาอุปกรณ์การสอนเพิ่มเติม นอกจากนี้ หน่วยงานนิเทศก์ควรให้คำแนะนำในการใช้และการสร้างอุปกรณ์การสอน ตลอดจนส่ง เอกสารของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในหมวดสังคมศึกษาไปให้แก่ครู

ง. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมประกอบการสอน

ครูสังคมศึกษาต้องการจัดกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการบรรยายประกอบการสอน และได้ให้ข้อเสนอแนะให้มีการจัดตั้งชุมนุมสังคมศึกษา การจัดทัศนศึกษา และควรปรับปรุงอาคารสถานที่เรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม

จ. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวัดผลการสอนสังคมศึกษา

ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นไม่แน่ใจว่า การคิดคะแนนเป็นเกรดตามที่หลักสูตรกำหนดไว้จะมีประสิทธิภาพดีกว่าการคิดคะแนนเป็นร้อยละ นอกจากนี้ได้เสนอแนะว่า โรงเรียนไม่ควรคิดคะแนนรวมเป็นหมวดสังคมศึกษา เพราะทำให้การรวบรวมคะแนนล่าช้ามาก ควรแยกการคิดคะแนนออกเป็นรายวิชา

ฉ. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการสอน

ปัญหาที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการสอนของครูสังคมศึกษา เป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ครูประสบกันมาก ครูสังคมศึกษาได้เสนอแนะวิธีการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการสอนหลายประการ คือ ควรจัดให้มีการอบรมวิธีการสอนตามนโยบายมัธยมแบบประสม ควรผลิตครูสังคมศึกษาให้เพียงพอ เพราะปัจจุบันนี้โรงเรียนขาดครูสังคมศึกษา และในบางโรงเรียนผู้บริหารมองไม่เห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา จึงให้ครูที่มีได้เรียนสังคมศึกษามาโดยตรงเป็นผู้สอน นอกจากนี้ การให้ครูสังคมศึกษาทำการสอนวิชาในหมวดสังคมศึกษาตามที่ตนถนัด จะมีประสิทธิภาพมากกว่าการให้ครูสังคมศึกษาสอนทุกวิชาในหมวดสังคมศึกษา

สำหรับบทบาทของหน่วยงานนิเทศก์ ครูสังคมศึกษาเสนอแนะให้มีการส่งศึกษานิเทศก์สังคมศึกษามาเยี่ยมเยียน และอบรมการสอนบ้าง และจัดให้ครูได้มีโอกาสสังเกตการสอนของครูผู้

อื่น นอกจากนี้ ควรจัดประชุมครูเพื่อร่วมกันทำประมวลการสอน

สำหรับบทบาทของกรมวิสามัญศึกษา ครูสังคัมศึกษาเสนอแนะให้การส่งครูไปปฏิบัติงานมัธยมแบบประสมควรส่งไปให้ถูกสายที่ครูสอนและกลับมาสอนให้ตรงกับสายที่ศึกษามา กับควรให้การอบรมครูระยะยาว และมีการประเมินผลที่แน่ชัด สำหรับการวัดผลขั้นสุดท้ายของนักเรียนควรยึดการประเมินผลตามหลักสูตรมัธยมแบบประสม

สำหรับบทบาทของสถาบันฝึกหัดครู ครูสังคัมศึกษามีความคิดเห็นว่าควรปรับปรุงหลักสูตรสังคัมศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูให้สนองต่อหลักสูตรสังคัมศึกษาของโรงเรียนมัธยมแบบประสมนักเรียน

1. ข้อมูลพื้นฐาน

ประชากรที่เป็นนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 260 คน เป็นนักเรียนที่ไม่เรียนวิชาเลือกในหมวดสังคัมศึกษา 220 คน และเลือกเรียนวิชาเลือกในหมวดสังคัมศึกษา 40 คน มีอายุเฉลี่ย 14.82 ปี เป็นชาย 232 คน หญิง 28 คน นักเรียนส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดเดียวกับโรงเรียนของตน ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสมที่ต้องการให้โรงเรียนจัดการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนในท้องถิ่นที่ตั้งอยู่

นักเรียนส่วนใหญ่มีความคาดหวังจะศึกษาระดับเตรียมอุดมศึกษา และมีจำนวนเพียงร้อยละ 3.85 ที่คาดหวังจะประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาชั้น ม.ศ.3 สำหรับพื้นฐานอาชีพของบิดามารดา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ และค้าขาย แต่ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นมีจำนวนน้อย นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ในการเรียนสังคัมศึกษา คือมีความเข้าใจเพื่อนมนุษย์และสังคม ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายประการสำคัญของการสอนสังคัมศึกษา และได้ประโยชน์ในการเป็นพื้นความรู้ในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ

2. วิชาเลือกในหมวดสังคัมศึกษา

นักเรียนที่เลือกเรียนวิชาเลือกในหมวดสังคัมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีสติปัญญาดี และนักเรียนที่ไม่เลือกเรียนส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะไม่มีความสามารถเพียงพอในการเรียนวิชาเลือกในหมวดสังคัมศึกษา ส่วนนักเรียนที่เลือกเรียนนั้น ให้เหตุผลว่าเลือกเรียนเพราะ

เนื้อหาที่มีประโยชน์ในการศึกษาต่อ

เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อุปกรณ์การสอนที่จำเป็นคือ แผนที่ ของจริง และหุ่นจำลอง สำหรับกิจกรรมประกอบการสอนที่จำเป็นนั้น นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ได้แก่การค้นคว้าเนื้อหาเพิ่มเติม และการจัดทำต้นศึกษา

ปัญหาสำคัญในการเรียนวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษานั้น นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัญหาที่สำคัญคือ การขาดอุปกรณ์ประกอบการสอน ปัญหาการขาดแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ นักเรียนมีข้อเสนอแนะให้จัดหาอุปกรณ์การสอนเพิ่มเติม และจัดทำหนังสืออ่านประกอบวิชาเลือก นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะให้มีการฝึกงานเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนมาจริง ๆ

๓. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา

ก. เกี่ยวกับหลักสูตรและหนังสือแบบเรียน นักเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะจัดทำหนังสืออ่านประกอบแบบเรียนเพิ่มเติม และเห็นด้วยที่จะปรับปรุงคุณภาพของภาพ และแผนที่ในหนังสือแบบเรียนสำหรับเนื้อหาวิชาในหลักสูตรและแบบเรียนนั้น นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมแล้ว

ข. เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน นักเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าอุปกรณ์การสอนช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น และเห็นด้วยว่าครูจำเป็นต้องมีอุปกรณ์การสอน แต่ครูยังขาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน

ค. เกี่ยวกับกิจกรรมประกอบการสอน นักเรียนมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมช่วยให้สนุกและสนใจบทเรียนมากขึ้น ช่วยให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

ง. เกี่ยวกับการวัดผล นักเรียนไม่แน่ใจว่า การวัดผลโดยคิดคะแนนเป็นเกรด จะมีประสิทธิภาพหรือไม่ แต่นักเรียนเห็นด้วยที่จะให้มีคะแนนความประพฤติในการเรียนสังคมศึกษา และควรมีคะแนนการทำกิจกรรมในชั้นเรียนด้วย

จ. เกี่ยวกับอุปสรรคในการเรียนสังคมศึกษา นักเรียนมีความคิดเห็นว่าอุปสรรคที่สำคัญได้แก่ อุปสรรคเกี่ยวกับเรื่องหนังสือแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ อุปสรรคในด้านการศึกษา อุปกรณ์การสอน และอุปสรรคในด้านการศึกษา

ฉ. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนของนักเรียนนั้น นักเรียนเสนอแนะให้ปรับปรุงประสิทธิภาพในการสอนของครู ปรับปรุงหลักสูตร แบบเรียนสังคัมศึกษาใหม่ ควรจัดหาหนังสืออ่านประกอบและอุปกรณ์การสอนเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการสอนสังคัมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ และปรับปรุงการเรียนวิชานี้ให้ดีขึ้น ดังนี้

๑. โครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ ซึ่งเป็นจักรกลอันสำคัญต่อการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมแบบประสมในโครงการ ควรปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑.๑ ควรระงับการขยายโครงการ เปิดโรงเรียนมัธยมแบบประสมไว้เสียก่อน แล้วมุ่งปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนที่อยู่ในโครงการทั้ง ๕ ปี (คือ โรงเรียนมัธยมแบบประสมที่เปิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๔) ให้โรงเรียนที่อยู่ในโครงการทั้ง ๕ ปี มีคุณภาพที่ดียิ่งในทุกด้าน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่โรงเรียนที่จะเปิดต่อไปในอนาคต เพราะปรากฏว่าหลักสูตร และหนังสือแบบเรียนของวิชาต่าง ๆ ยังไม่สมบูรณ์พร้อม

๑.๒ ควรตั้งวัตถุประสงค์ของวิชาในหมวดสังคัมศึกษาอย่างกระจ่างชัด เพราะในปัจจุบันนี้ หมวดวิชาสังคัมศึกษายังขาดวัตถุประสงค์ที่แน่นอน วิชาที่มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนแล้วมีเพียงวิชาเดียว คือ วิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และวิชาที่มีวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ ได้แก่วิชาเลือกในหมวดสังคัมศึกษา สำหรับวิชาอื่น ๆ ในหมวดสังคัมศึกษานอกไปจากนี้ ยังไม่มีระบุไว้

๑.๓ การบรรจุครูสังคัมศึกษาเข้าทำการสอนในโรงเรียนมัธยมแบบประสมนั้น โครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ ได้บรรจุครูที่มีคุณวุฒิสูงในระดับปริญญาตรีเป็นจำนวนมาก แต่การให้ครูแต่ละคนทำการสอนวิชาในหมวดสังคัมศึกษาทั้ง ๔ วิชานั้น เป็นปัญหาและอุปสรรคแก่ครูและนักเรียนมาก ทั้งนี้เพราะครูมิได้เรียนวิชาสังคัมศึกษาทุกวิชา เมื่อศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู ทำให้ครูไม่ถนัดในการสอนวิชาบางวิชาในหมวดสังคัมศึกษา และสำหรับ-

นักเรียน ก็ให้ข้อเสนอแนะว่าควรให้ครูสังคัมศึกษาแต่ละคนสอนเป็นรายวิชาไป เพราะการให้ครูสังคัมศึกษาสอนวิชาทั้ง ๔ วิชาในหมวดสังคัมศึกษานั้น ทำให้นักเรียนมีความเบื่อหน่ายมาก

๑.๔ ควรปรับปรุงเนื้อหาของวิชาของหมวดสังคัมศึกษา ในหลักสูตรสังคัมศึกษาให้สนองต่อความสามารถ และความสนใจของนักเรียน ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเนื้อหาที่ควรปรับปรุงใหม่ ได้แก่วิชาหน้าที่พลเมืองสำหรับชั้น ม.ศ. ๑ และชั้น ม.ศ. ๒ ซึ่งย้ายเกินไป และนักเรียนเบื่อหน่ายไม่สนใจเนื้อหาวิชา นอกจากนี้เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์มีมากเกินไป ไม่สัมพันธ์กับเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ชั้น ม.ศ. ๑ ละเอียดยากเกินไปดูพิจารณาของนักเรียนในระดับนี้

๑.๕ ข้อเท็จจริงที่ได้จากการวิจัยนั้น นักเรียนที่เรียนวิชาเลือกในหมวดสังคัมศึกษาส่วนใหญ่ มีความมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อในระดับเตรียมอุดมศึกษา และพื้นฐานอาชีพปศุสัตว์นักเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการและค้าขาย ฉะนั้นจึงควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาเลือกในหมวดสังคัมศึกษาให้สนองต่อความต้องการและพื้นฐานของนักเรียน นักเรียนที่คาดหวังจะประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาชั้น ม.ศ. ๓ มีจำนวนเพียงร้อยละ ๓.๕ เท่านั้น การจัดหลักสูตรวิชาเลือกภูมิศาสตร์จึงควรเปลี่ยนจากเนื้อหาที่มุ่งกระบวนการผลิตทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมอย่างละเอียดลึกซึ้ง เป็นเนื้อหาที่จะเป็นรากฐานในการศึกษาต่อของนักเรียน

๑.๖ ปัญหาการขาดแบบเรียนสังคัมศึกษา และปัญหาเรื่องคุณภาพของแบบเรียนสังคัมศึกษา เป็นปัญหาที่ครูสังคัมศึกษาเสนอแนะเป็นอันดับที่หนึ่ง จากปัญหาทั้งหลายที่ครูเสนอแนะมา ควรปรับปรุงและแก้ไขโดยด่วน เพราะแบบเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งสำหรับครู นอกจากนี้แบบเรียนบางเล่มที่จัดทำขึ้นแล้วแต่ครูยังไม่ทราบ จึงควรจัดทำเอกสารแสดงรายชื่อหนังสือแบบเรียนที่ได้จัดทำเรียบร้อยแล้วให้ครูได้ทราบ

๑.๗ ปัญหาอุปกรณ์การสอน เป็นปัญหาที่นักเรียนเสนอแนะเป็นอันดับที่หนึ่ง (นักเรียนที่เสนอแนะปัญหานี้ มีจำนวนสูงถึง ๑๑๒ คน) โครงการควรจัดหาอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นแก่ครู โดยเฉพาะภาพยนต์ประกอบเนื้อหาที่เรียนนั้น นักเรียนต้องการอย่างยิ่ง และควรให้ครูได้รับการอบรมการใช้เครื่องมือที่เป็นอุปกรณ์ในการสอนด้วย

๑.๘ การวัดผลการสอนสังคมศึกษาโดยวิธีการคิดคะแนนเป็นเกรดนั้น ถ้าทำถูกต้องตามระเบียบทางสถิติจริง ๆ จะมีประสิทธิภาพสูง แต่วิธีการคิดคะแนนเป็นเกรดที่ถูกต้อง จำเป็นจะต้องได้รับการฝึกฝนและอบรมให้เข้าใจได้อย่างแท้จริง จากการสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษานั้น ครูยังใช้วิธีการคิดคะแนนเป็นเกรดไม่ถูกต้องตามระเบียบทางสถิติ ทำให้การวัดผลการสอนสังคมศึกษาขาดความเที่ยงตรง จึงเห็นสมควรจะได้มีการอบรมวิธีการคิดคะแนนเป็นเกรดอย่างจริงจัง เพื่อให้การวัดผลการสอนสังคมศึกษามีความมั่นคงและเชื่อถือได้

๑.๘ ครูสังคมศึกษายังมีความสงสัยของใจในนโยบายของการมัธยมแบบประสม และยังขังใจการจัดการศึกษาของวิชาในหมวดสังคมศึกษา จึงควรจะได้จัดให้มีการชี้แจงให้ครูได้เข้าใจวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานของโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ อย่างกระจ่างชัด ทั้งนี้อาจทำได้โดยศึกษานิเทศก์กรมวิสามัญศึกษาเชิญครูที่สอนสังคมศึกษาของโรงเรียนมัธยมแบบประสมเข้าประชุมใหญ่ เพื่อร่วมฟังความคิดเห็น หรือศึกษานิเทศก์กรมวิสามัญศึกษาจัดเชิญครูที่สอนสังคมศึกษาของโรงเรียนมัธยมแบบประสม แต่ละโรงเรียนเพื่อชี้แจงข้อสงสัยและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา

๒. ผู้บริหารโรงเรียน เป็นบุคคลสำคัญในการจัดการศึกษาในโรงเรียน สำหรับการจัดการศึกษาสังคมศึกษานั้น ผู้วิจัยการศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๒.๑ ผู้บริหารควรมองเห็นความสำคัญของหมวดวิชาสังคมศึกษาเท่าเทียมกับหมวดวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร การจัดครูสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนนั้น ควรให้ครูที่ศึกษาวิชาสังคมศึกษามาโดยตรงเป็นผู้สอน เพื่อให้การเรียนการสอนสังคมศึกษาเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

๒.๒ ผู้บริหารโรงเรียน ควรส่งเสริมการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูง โดยจัดอาคารสถานที่เรียน อุปกรณ์ และห้องสมุดอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ สำหรับอาคารสถานที่เรียนนั้น ควรมีห้องสำหรับเรียนสังคมศึกษาโดยเฉพาะ ส่วนอุปกรณ์การสอนนั้นควรจัดหาให้สมบูรณ์ และห้องสมุดควรมีทั้งห้องสมุดสำหรับครูสังคมศึกษาและห้องสมุดสำหรับนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยหนังสือแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบสังคมศึกษาอย่างครบถ้วน

๒.๓ ผู้บริหารโรงเรียน ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการสอนประเภทต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนสังคมศึกษา เช่น สนับสนุนให้จัดนิทรรศการประกอบวิชาสังคมศึกษา สนับสนุนให้ครูได้จัดทัศนศึกษาประกอบการสอนสังคมศึกษาบ้างเป็นครั้งคราว

๒.๔ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสปรับปรุงการสอนสังคมศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ เช่น ให้โอกาสครูในการลาศึกษาต่อ หรือจัดให้ครูได้รับการอบรมการสอนสังคมศึกษาเป็นครั้งเป็นคราว นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนอาจร่วมประสานงานกับครูในการวัดผลความก้าวหน้าในการสอนสังคมศึกษา เช่น ร่วมกันสร้างเกณฑ์ในการประเมินผลการสอนสังคมศึกษาของครู และเกณฑ์ในการประเมินผลการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียน

๒.๕ ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสม ส่วนใหญ่เป็นครูใหม่ที่ยังขาดประสบการณ์และความชำนาญในการสอน ฉะนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้ครูสังคมศึกษามีชั่วโมงสอนไม่มากเกินไป ไม่ควรสอนหลาย ๆ วิชา หรือในหลายระดับชั้น และควรให้ครูมีชั่วโมงว่างสำหรับค้นคว้าความรู้ ทั้งนี้เพื่อครูสังคมศึกษามีเวลาในการเตรียมเนื้อหา ซึ่งจะทำให้การสอนของครูเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒.๖ ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดเวลาเรียนในตารางสอนให้นักเรียนสามารถเข้าเรียนวิชาที่ตนรักและสนใจได้ เพราะปรากฏว่า มีนักเรียนบางคนที่ต้องการจะเรียนวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษา แต่ไม่สามารถจะเข้าเรียนได้เพราะชั่วโมงเรียนวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษาตรงกับวิชาบังคับที่จะต้องเรียน

๓. บริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมแบบประสม เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการเลือกเรียนวิชาการของนักเรียน ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้ คือ

๓.๑ บริการแนะแนวควรชี้แจงให้นักเรียนได้เข้าใจว่า วิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษานั้น ไม่จำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องมีระดับสติปัญญาสูง เพราะเนื้อหาวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษามีแนวโน้มที่จะช่วยเตรียมนักเรียนในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาคด้วย ฉะนั้น นักเรียนทุกคนจึงมีสิทธิที่จะเรียนได้อย่างเสรี

๓.๒ บริการแนะแนวควรจะเป็นผู้ช่วยให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสามารถอันแท้จริงของตนเองและตัดสินใจในการเรียนได้เองภายหลังจากที่ได้ค้นพบความสามารถของตนเองแล้ว ทั้งนี้ ปรากฏว่ามีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่เลือกเรียนวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษา โดยคำแนะนำของบริการแนะแนว แต่ไม่มีความสนใจวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษาเลย

๔. ครูสังคมศึกษา เป็นบุคคลที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสมมีประสิทธิภาพสูงขึ้นหรือไม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

๔.๑ ครูสังคมศึกษาคควรศึกษาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ อย่างละเอียด เพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์วิธีดำเนินงาน ตลอดจนหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมแบบประสมอย่างกระจ่างชัด ปัญหาประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในการสอนสังคมศึกษาคือ ครูสังคมศึกษาไม่เข้าใจนโยบายของโรงเรียนมัธยมแบบประสมซึ่งรับนักเรียนทุกระดับความสามารถ โดยไม่คำนึงถึง ชั้น วรณะ และระดับสติปัญญาของนักเรียน ฉะนั้นนักเรียนในโรงเรียนมัธยมแบบประสมจึงมีความสามารถหลายระดับ ครูที่สอนนักเรียนที่มีสติปัญญาค่อนข้างต่ำมักจะเกิดความเบื่อหน่าย และขาดกำลังใจในการทำงานอันสืบเนื่องมาจากความไม่เข้าใจนักเรียน และไม่เข้าใจนโยบายของโรงเรียน ฉะนั้น ถ้าครูได้ศึกษารายละเอียดของโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ อย่างกระจ่างชัด ก็จะมี ความเข้าใจสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริง และใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง

๔.๒ ครูสังคมศึกษาคควรพยายามจัดหาอุปกรณ์การสอนสังคมศึกษาเพิ่มขึ้นตามความสามารถของครู เพราะโรงเรียนมัธยมแบบประสมเป็นโรงเรียนใหม่ หลักสูตรสังคมศึกษาที่กำหนดให้ใช้ก็เป็นเรื่องใหม่ โรงเรียนย่อมจัดหาอุปกรณ์การสอนสังคมศึกษาได้ตามกำลังเงินที่อยู่ในขอบเขตจำกัด ฉะนั้น ครูสังคมศึกษาคจึงควรจัดหาอุปกรณ์การสอนเพิ่มขึ้นจากที่โรงเรียนได้จัดหาไว้ เช่น ผลิตอุปกรณ์การสอนด้วยตนเอง ติดต่อขอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษาจากหน่วยราชการต่าง ๆ ติดต่อขอเอกสารและอุปกรณ์ต่าง ๆ จากสถานทูตเพื่อใช้ประกอบการสอน เป็นต้น

๔.๓ ครูสังคมศึกษาคควรจัดกิจกรรมประกอบการสอนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนสนใจและเข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น ผลจากการวิจัยปรากฏว่า ในการเรียนการสอนสังคมศึกษานั้นขาด

นักเรียนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีการใช้วิจารณญาณ ครูสังคมนาจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ เช่น โดยวิธีการตั้งคำถามในการสอน หรือโดยวิธีการสอนเป็นโครงการที่นักเรียนจะต้องทดลองปฏิบัติงานอย่างแท้จริง เป็นต้น ซึ่งครูสามารถจะจัดกิจกรรมที่ไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ที่มีราคาสูง หรือจัดหาได้ยาก เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการขาดอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรมของนักเรียน อนึ่ง ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนส่วนมากต้องการให้ครูสังคมนาให้งานนักเรียนไปทำที่บ้านหลังจากการสอนแต่ละชั่วโมง นอกเหนือไปจากการสอนเนื้อหาวิชาในชั้นเรียน

๔.๔ ครูสังคมนาควรสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนสังคมนาให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนเป็นจำนวนมากประสบปัญหาในการเรียนสังคมนา คือครูผู้สอนมีอาการเครียดจนเกินไป ทำให้ไม่กล้าซักถามเมื่อมีปัญหาสงสัย นอกจากนี้สาเหตุประการหนึ่งที่นักเรียนไม่เรียนวิชาเลือกในหมวดสังคมนาเพราะไม่ชอบครูผู้สอน ฉะนั้นครูสังคมนาจึงควรคำนึงถึงค่านิยมสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนด้วย

๔.๕ ครูสังคมนาควรสร้างระเบียบวินัยในชั้นเรียนเพื่อให้สภาพชั้นเรียนที่สอนเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งนี้เพราะนักเรียนเป็นจำนวนมากประสบปัญหาในการเรียนสังคมนา คือ สภาพการเรียนในชั้นไม่เป็นระเบียบ นักเรียนถูกรบกวนจากเพื่อนร่วมชั้นทำให้ขาดสมาธิในการเรียน

นอกจากนี้ ครูสังคมนาควรรักษาเวลาในการสอน กล่าวคือเข้าสอนให้ตรงเวลา ไม่เข้าสอนล่าช้าเกินไป เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

๔.๖ ในการวัดผลการสอนสังคมนา ครูสังคมนาควรวัดผลนักเรียนของตนให้สม่ำเสมอและมีหลักเกณฑ์ในการวัดผลที่แน่นอน มีขอบเขตและมาตรฐานที่แน่ชัด เพราะจะทำให้ให้นักเรียนได้ทราบความสามารถที่แท้จริงของตน

อนึ่ง นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ครูควรเก็บคะแนนความประพฤติและคะแนนรวมกิจกรรมในชั้นของนักเรียนอีกด้วย

๕. สถาบันฝึกหัดครู มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมแบบประสมโดยการผลิตครูสังคมนาที่มีความสามารถในการสอนสังคมนา ตามหลักสูตรของโรงเรียนมัธยม-

แบบประสมได้ ขอเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู คือ

๕.๑ ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับ การบริหารงาน วัตถุประสงค์
หลักสูตร และแบบเรียนของโรงเรียนมัธยมแบบประสมแก่นักเรียนทุกคนในสถาบันฝึกหัดครู

๕.๒ เนื่องจากโรงเรียนมัธยมแบบประสมในปัจจุบันนี้ ยังมีจำนวนน้อย การจะ
เปลี่ยนแปลงหลักสูตรสังคมศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูให้สอดคล้องกับโรงเรียนมัธยมแบบประสมโดยสิ้น
เชิงนั้นย่อมทำได้ยาก เพราะโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไปมีเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาแตกต่าง
จากหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสม จึงควรจัดวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษา
ให้มีเนื้อหาสัมพันธ์กับหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแบบประสม วิชาเลือกในหมวดสังคม
ศึกษาที่ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้จัดเพิ่มเติมขึ้นในสถาบันฝึกหัดครู คือ

- ลักษณะการปกครองประเทศไทยในสมัยปัจจุบัน
- ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ (โดยมุ่งเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการผลิตทางเกษตรกรรม
และอุตสาหกรรม)
- วัฒนธรรมตะวันตก (มุ่งเนื้อหาทางศิลปะ และประเพณี ตลอดจนการดำรง
ชีวิตของประเทศต่าง ๆ ในยุโรป และสหรัฐอเมริกา)

สำหรับเนื้อหาวิชาที่ควรเพิ่มเติมไว้ในวิชาที่ทางสถาบันฝึกหัดครูจัดไว้แล้ว ได้แก่

- วิชาวัฒนธรรมไทย ควรเพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางประเทศตะวัน
ออก (ได้แก่วัฒนธรรมของประเทศในเอเชียและเอเชียอาคเนย์)
- วิชาโบราณคดี ควรเน้นเรื่องเกี่ยวกับศิลปะของขอม
- วิชาประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ เพิ่มเติมปัญหาปัจจุบันของประเทศในเอเชีย
อาคเนย์

๖. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำการวิจัยในโอกาสต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

- ๖.๑ ควรทำการวิจัยวิธีการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑
- ๖.๒ ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของหลักสูตรสังคมศึกษาของโรงเรียนมัธยม
ทั่วไป กับของโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑
- ๖.๓ ควรวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบเรียนสังคมศึกษาสำหรับโรงเรียนมัธยม
แบบประสมแบบ ๑

๖.๔ ควรศึกษาปัญหาการสอนของวิชาแต่ละวิชาในหมวดสังคมศึกษา กล่าวคือ วิชาหน้าที่พลเมือง วิชาศีลธรรม วิชาภูมิศาสตร์ วิชาประวัติศาสตร์ และวิชาเลือกในหมวดสังคมศึกษา

๖.๕ ควรศึกษาปัญหาการสอนวิชาอื่น ๆ ในโรงเรียนมัธยมแบบประสมนอกเหนือไปจากหมวดวิชาสังคมศึกษา